

STICHTING PLATFORM APPÈL KERK EN ISRAËL

om stem te geven aan de kerkelijke opdracht tot onopgeefbare
verbondenheid met het volk Israël

Kinlozen 47 – 2152 XB Nieuw-Vennep
info@appelkerkenisrael.nl / www.appelkerkenisrael.nl
Tel.0252-67.2257

Nieuwsbrief 25, december 2015

Inleiding

Graag brengen we u weer op de hoogte van voorbije en komende activiteiten van het Platform. Als aanvulling op de hieronder genoemde onderwerpen memoreer ik hier dat we als platform regelmatig contact hebben met vertegenwoordigers van de Protestantse Kerk over de plaats en de koers van het kerk en Israëlwerk in de kerk en in de theologische opleiding.

Helaas heeft Meindert Leerling wegens ziekte zijn werkzaamheden moeten neerleggen. We wensen hem een voorspoedig herstel.

Rest ons nog u gezegende feestdagen en een goede jaarwisseling te wensen.

Leden Stuurgroep Platform

(alfabetische volgorde)

Dr. Dick van Arkel, Castricum

Ds. Marja van den Beld, Vught

Ds. Elly Hessel, Utrecht

Meindert Leerling, Bergambacht

Ds. Menno Leistra, Steenderen

Ds. Hans Vermeulen, Nieuw-Vennep

Ds. Nini Vonk-Wartena, Culemborg

Drs. Kees de Vreugd, Nijkerkerveen

Onderwerpen in deze brief

In deze brief vragen wij uw aandacht voor:

- Landelijke Dag op 7 maart 2016
- Terugblik studiedag Platform op 16 november jl.
- Boekbesprekingen en reactie op 'Bloedboek'
- Ontvangen giften

“Zonder Israël geen toekomst”

Landelijke dag 7 maart 2016

De landelijke dag eerder dit jaar werd druk bezocht. Daarom houden we op **7 maart 2016** een nieuwe landelijke dag voor Kerk en Israël groepen en overige belangstellenden.

In tegenstelling tot wat wel beweerd wordt, is Israël niet een notie, een idee, inmiddels vervangen door de wereldkerk, maar een natie, een volk met een levende traditie: de Joodse traditie waarin Jezus leerde en vierde.

De vraag is hoe christenen Hem kunnen herkennen of begrijpen als ze zijn “taal” niet spreken, zijn cultuur niet kennen. Kortom hoe zullen we weten waar het naar toe moet als we niet weten waar we vandaan komen?

Inleidingen:

prof. C. den Heyer: De opdracht van de kerk naast en ten opzichte van Israël.

rabbijn R. Evers: Hoe ziet Israël zichzelf?

dhr. J. Wesseling: Praktische uitwerking aan de basis.

10 – 16 uur in de Kruiskerk, Venestraat 44, Nijkerk

Deelname €10. Aanmelding via website www.appelkerkenisrael.nl of tel. 073-6579141

Studiedag “De Bijbel: geweldig of gewelddadig?”

Terugblik

Hoe lezen en interpreteren we heilige teksten waarin wordt opgeroepen tot oorlog en vernietiging, soms zelfs in Gods naam? Om die vraag ging het op onze goed bezochte studiedag (16-11) in Beukbergen, het vormingscentrum van de geestelijke verzorging van de krijgsmacht.

Een actuele vraag in een wereld vol religieus geïnspireerd geweld. Hoe groot de verwarring nog steeds is, werd onlangs gedemonstreerd in het “Bloedboek” van Dimitri Verhulst waarin hij alle geweldsteksten uit de Bijbel verzameld had. Zijn conclusie: het Oude Testament is een handboek voor genocide dat niet onder doet voor Mein Kampf. Maar gelukkig wordt het in het Nieuwe Testament menselijker... Bovenop deze heilloze constatering bewees vervolgens de kersverse aanslag in Parijs hoe dodelijk heilige teksten kunnen zijn als ze zonder interpretatie in daden omgezet worden.

Dat het ook anders kan, leerden we van dr. Marcus van Loopik, die aan de hand van vele voorbeelden liet zien hoe de rabbijnen in elke generatie zo interpreteren dat teksten het leven dienen en niet de dood.

Algemeen Nut
Beogende Instelling

ANBI

De stichting Platform
Appèl Kerk en Israël
wordt door de Belastingdienst erkend als
een Algemeen Nut
Beogende Instelling.

Dr. Sam Janse ging in op de vraag die speelde tijdens de Romeinse overheersing: meebuigen of in opstand komen? Na de tijd van Jezus gold het ideaal van het Woord in plaats van het wapen, maar hij moest erkennen dat de geschiedenis van het christendom vele zwarte bladzijden kent.

Met de kennis van de ochtend boog men zich 's middags in kleine groepen over een aantal heikele teksten. En tot slot gaf ds. Paul van de Waal in een soort "Keek op de Week" een waardevol inkijkje in de ervaringen en zingevingsvragen die hij als geestelijk verzorger op vredesmissie tegenkomt. Getuige de reacties hebben de aanwezigen deze dag als zeer leerzaam ervaren.

Voor wie er niet bij kon zijn: de lezingen van de sprekers zijn terug te vinden op onze website www.appelkerkenisrael.nl.

Boekbespreking

Bart Gijsbertsen, *Een heidense uitdaging, leven met de God van Israel*.
2015 Royal Jongbloed, Heerenveen
ISBN 978-90-6353-717-3
284 pag.

Met vlotte pen heeft Bart Gijsbertsen, PKN-predikant en medeoprichter van het Platform, dit boek geschreven. Vijftig meditatieve Bijbelstudies – geen dagboek, maar een 'weekboek' misschien? De schrijver geeft stof genoeg tot nadenken. Na telkens drie bladzijden meditatie met voorbeelden die uit het leven gegrepen zijn, wordt ieder stuk afgesloten met een korte (bijbel)tekst en een bondige conclusie.

Ds. Gijsbertsen noemt de denkers aan wie hij schatplichtig is: een indrukwekkende rij onder wie Miskotte, Heschel, Wiesel. Duidelijk mensen die het Jodendom vertegenwoordigen of er diepgaand mee in gesprek waren/zijn.

De 'uitdaging', het snijden in het eigen vlees van de christelijke theologie bij het luisteren naar de joodse traditie, trof ik wat minder aan in dit boek. Graag zou ik daar nog eens meer over horen van deze auteur.

Van harte aanbevolen: spotgoedkoop!
Nini Vonk-Wartena

Boekbespreking

Binjamin Heyl, *Luther*
Uitgeverij Eigen Boek B.V.
ISBN 978-94-6129-179-0

De ondertitel van het boek(je) luidt: "Wat houden excuses voor het antisemitisme van Luther in, wanneer christenen niet in staat zijn om samen met Joden te werken aan een wereld waar het goed wonen is voor al wat leeft?"

Ik zou het boekje willen typeren als een pamflet. De laatste zin van die ondertitel: 'Samen werken aan een wereld waar het goed wonen is voor al wat leeft', gaat als een soort mantra door de hele tekst heen. (Gij zult het uw kinderen inprenten!)

De auteur 'spijkert' zijn hele betoog aan de deur van kerk en synagoge met dezelfde gedrevenheid die Luther moet hebben bezield toen hij zijn stellingen aan de deur van de Slotkapel te Wittenberg timmerde.

Heyl (op de klank afgaand: What's in a name) uit felle kritiek op zowel de kerk als de synagoge in hun falende aanpak om elkaar in het huidige tijdsgewricht te vinden in de opdracht - in de Tora gegeven, geschapen als wij zijn naar Gods beeld - om elkaar en de aarde te hoeden, in te staan voor de identiteit van de ander; deze dus niet aanvallen maar bevestigen.

Hij verwijt ons dat we het te druk hebben met het zoeken naar onze eigen identiteit en hoe die zich in de loop van de geschiedenis tegenover - en dikwijls ten koste van de 'andere partij' heeft ontwikkeld. En of we het daar al niet druk genoeg mee hebben zijn de beide instituties ook nog gewikkeld in een interne strijd waarbij men elkaar uitsluit.

In scherpe bewoordingen, glasheldere en hier en daar sarcastische, maar soms ook cabareteske taal, ontmaskert hij de diverse verborgen agenda's waarmee we al dan niet willens en wetens ons onttrekken aan die 'universele' opdracht om de schepping te hoeden en te bewaren, en elkaar tot zegen te zijn: "Wie één mens redt, redt de hele wereld. Wie één mens doodt, doodt de hele wereld. Om over massaslachtingen maar te zwijgen."

De hype van het uitgieten van icebuckets over eigen of andermans hoofd ligt al weer een tijdje achter ons. Maar het lezen van Heyls heftige betoog bracht het schokeffect van 'of je een emmer leeg gooit' bij mij teweeg. Wat mij betreft een heilzaam effect. Zeer indringend lesmateriaal.

Waar hij op het eerste gehoor in zijn aanpak soms uit de bocht dreigt te vliegen, realiseer je je wanneer je de tekst wat tot je door laat dringen - de auteur geeft er blijk van dat hij goed weet waar hij het over heeft - dat niet hij, maar de wereld in een steeds gevaarlijker tempo als een razende uit de bocht aan het vliegen is en in velerlei opzicht door de vangrail aan het schieten is.

De directe aanleiding voor het schrijven van zijn pamflet is het verzoek aan de protestantse kerken van de

rabbijnen Evers en Ten Brink om bij de viering van vijfhonderd jaar Reformatie in 2017, excuses aan te bieden aan de Joodse gemeenschap voor het antisemitisme van Luther. De discussies in diverse dag- en opiniebladen die hierna zijn losgebarsten zullen velen van u niet zijn ontgaan.

Het besef van de in de Tora gegeven opdracht om de schepping te behoeden en elkaar tot zegen te zijn, verbreedt Heyl in zijn pleidooi voor bezinning op het antisemitisme en de daarmee samenhangende 'schuldvraag' naar slavernij, economische uitbuiting, dierenwelzijn en milieu ('de tak aan de boom waar we met z'n allen op zitten'). Geïnspireerd door de Bijbelse profeten, doet hij in hun navolging zijn hartstochtelijke oproep tot omkeer en samenwerking. Hij spreekt zowel kerk en synagoge als ook de moskee aan op onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om gestalte te geven aan die van God gegeven opdracht.

Het grootste deel van de tekst gaat over de falende aanpak van het probleem van het kerkelijk antisemitisme.

Heyl analyseert het proces mede aan de hand van indringende voorbeelden uit de kerkgeschiedenis en stelt vervolgens hoe met het aanbieden van excuses over Luthers uitspraken en de gevolgen ervan in feite eigenlijk alleen maar het effect van het aloude zondebokmechanisme in werking treedt. "Waarom b.v. geen excuses voor de uitspraken van Erasmus?" Of zelfs Augustinus, Ambrosius, Chrysostomus, om maar enkele prominente namen te noemen.

Hoe dan ook: nadat de zondebok is aangewezen, gaat de gemeenschap - vergeven en verzoend en wel - vrijuit. Er is schoon schip gemaakt.

Heyl adviseert dat het beter is om diepgaander, eerlijker en kritischer de hele problematiek en de theologische ontwikkelingsgang (vervangingstheologie) ter hand te nemen, zodat de kerk eindelijk zichzelf zal kunnen verlossen van het "hardnekkig wegstijven, uitspraakjes en trucjestheologie" in voortdurende pogingen om de wezenlijke schuld niet onder ogen te hoeven komen. En angst voor het verlies van de eigen identiteit.

Juist door het werken aan de problematiek onder het gezag en de kritiek van het centrale gebod uit Genesis te stellen krijgt, aldus Heyl, de kerk de sleutel in handen om die 'omkeer' mogelijk te maken.

Elly Hessel

“Blinddoekboek”

Reactie op ‘Bloedboek’ van Dimitri Verhulst

Nog afgezien van zijn anti-Israëlhouding (“dat Israël nog altijd dat stinkende potje is dat het is”) vergist Dimitri Verhulst zich in zijn “Bloedboek” (zie Trouw, Verdieping 7 november) op drie punten. “Joden” bestaan in de Pentateuch niet, alleen “Bnei Jisrael”, Kinderen van Israël, of Israëlieten. “Judaïsme” en “Joods” volk zijn latere termen van na koning Salomo, toen het rijk in tweeën verdeeld werd: het noordelijke “Jisraël” en het zuidelijke “Jehuda” (Judea). Het is in deze latere periode dat de profeten Jesaja en Micha dromen dat “volkeren geen oorlog meer zullen leren” (Jes. 2.4 en Micha 4.3). Niet alleen de Pentateuch, maar vooral het profetisch “Judaïsme” wordt opgenomen in de latere rabbijnse Wirkungsgeschiede van de Bijbel die oorlog en genocide verwerpt en naar vrede streeft.

Ten tweede: hoezo is het Nieuwe Testament “een stuk zachter, menselijker”, als men Jezus zijn discipelen hoort leren: “denk niet dat ik gekomen ben om vrede op de aarde te brengen, maar het zwaard” (Mat. 10:34) en “wie geen zwaard heeft, laat die zijn bovenkleed verkopen en er een kopen” (Luc. 22:36)?

Ten derde: Verhulst meent in de Pentateuch nergens de opdracht tot liefde van de mens voor God aan te treffen. Maar, wordt men niet verzocht om “God lief te hebben” en “aan Hem vast te houden” (Deut. 11:11)? Bovendien wordt men gevraagd om Hem met “al uwe ziel, hart en kracht te beminnen” (Deut. 6:5), dat ook in het Nieuwe Testament geciteerd wordt (Mat. 22:37). Op één punt geef ik Verhulst gelijk: God zou met zijn boek geconfronteerd moeten worden. Alleen, dit is allang voor Verhulst gebeurd in de Pentateuch. Slechts een voorbeeld: Abraham verwijt God: “Zou de Rechter van de hele aarde geen recht doen?” toen Hij van plan was om Sodom helemaal weg te vagen (Gen. 18:25). Kortom, zou de titel “Blinddoekboek” niet meer op zijn plaats zijn dan “Bloedboek”?

Dr. Tzvi Marx

Giften

In de periode 1 september tot 30 november 2015 ontvingen we de volgende giften: Tw €48; V €15; P €100; W-R €45; B €1000; NN €15; VdB-R €100; V €25; H-K €10. **Totaal: €1358,-.**

Alle gevers heel hartelijk dank. Uw giften zijn voor ons werk onmisbaar. Het is allemaal vrijwilligerswerk, maar er worden natuurlijk kosten gemaakt. Helpt u s.v.p. mee om het werk van het Platform te kunnen voortzetten. Uw giften kunnen worden gestort op het rekeningnummer **NL 98 INGB 0009553726** t.n.v. Appèl Kerk&Israël in Nieuw-Vennep met vermelding: **Gift**. De giften zijn aftrekbaar voor de IB!!